

TUÖDDRI PEE'REL

2015

Mainnâz saa'mi kulttuur,
jie'llem da oummui pïrr

Sä'mmlai jii'jjes listt. I'lmstââvv õõut vuâra.

..... Ouddsaakk .....

Haa'lääm altteed tän ekkšaž listtân muštt'tee'l mi'jjid pukid ââldmõsoummui vääžnaivuõđâst. Jeällõ'ččem kõ'll'je'mmen Olga Wesslin â'rnn ei'dde ouddâl tän ouddsaagg kee'rjtummuž. Muäna tobdstõõđim e'čč Yrjö kee'rjtõõzzid, da ko ma'ccem põrttsan o'ccem seämma kee'rj "Petsamon aika" ouddsan. Kee'rj looggeen vuei'nnem e'čč Yrjö mænğa vääin kee'rjtem äjšmä'ttensaaggâst mõõn-ne â'kkpâjjsa, mii suäpp puärast še tän äigga.

"Äi'gğ, koon jie'llep ää'n, õõlgat juõ'kk oummust tuâjaid, koi tieu'ddem sätt kai'bbjed puk tä'rmmaivuõttân, lue'žžjeeivuõttân da obb jiõglvaž viõkkân. Tät äi'gğ taarbaš juõ'kkka mie'ldd kõrr tuõjju, ij jiijjäs, leä'sa ââldmõsoummu pue'rren."

e'čč Yrjö Räme 2.3.1949

Mij väjldä'ttep aarg tuâjai se'st tön tää'rkes tuõttää'sš, što pukin mij tuejjeem va'lljumšin lij miärktõs mij ââldmõsoummid. Jeä'p leäkku tu'sšen mij pirrõ'sse ni kulttuu're, pe'ce leä'p tön vue'ss da vaaiktep tõid juõ'kk peei'v. Mij jiiij va'lljeep nää'l lee'd õhtvuõđâst tõid. Tõt ij tuõđi leäkku õhtt, mä'htt mij va'lljeep.

Leäm jiõčč määng vuära kõõččâm, mii lij tõt tuâggmõs mäinn, mõõn diõtt vuäitam pâi re'ttlä'stted puki kïrri se'st. Leäm-i mænğa smiõttmest tuõttâm, što tõt lij mij jiijjân sää'mkulttuur juätkkmõõžž staaneem. Jiõm maainâst õõuti õõuti tön vuõ'zzi pirr, pe'ce obbvuođ pirr. Tõn seämma ää'sšest, mõõn pirr e'čč Yrjö mainsti kõrr äi'gğen mænğa vääin: mie'ldd äärram da ââldmõsoummui lokku vä'lddem.

Sää'nnen tõk lie nu'tt õõutkeärddsa, leä'sa mä'htt tõid lij-i vaiggâd tieu'dded. Mä'htt mij vuei'ttep fi'ttjed kuei'meen, ko leä'p jiiij še kïrri se'st. Mä'htt mij vuei'ttep lee'd tuäimm'men nuu'bb oummu vääras, jõs jeä'p vuei't juõ'kk vuära lee'd tuäim-m'men ni jiijjân vääras. Äaskam, što tän ää'sš fi'ttjumšest käunnai mij kulttuur seillmõõžž lokkõoud.

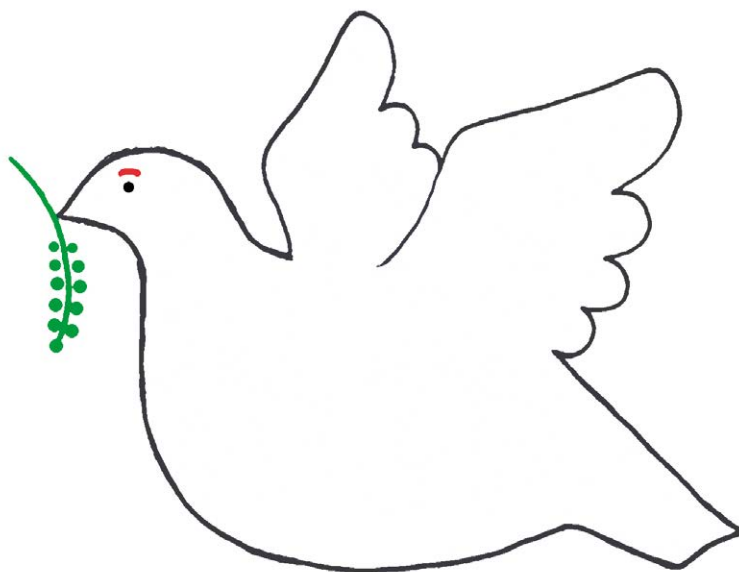
Tuäivvmest tät listt lij õhtt ouddmiärkk tõ'st, mii miärktõõzzid õhtsaž tuejjumšest lij. Tõn jurdditää, što mij leä'p tä'lk kuei'meen vääras, mij jeä'p vuei't tieu'dded tuõđi jiijjân da jie'lled õhtnaž kulttuurân.

Spä'ssbõõžžam väimmlânji pukid oummid, kook vuässõ'tte ta'nni tän liist raajjma!

Šiõgg kie'zz vuârddmõõžž pukid!

Če'vetjääu'rest 24.5.2015

Tanja Sanila
Saa'mi ouddoumaž

Räährepp

Lää'ddjânnam sä'mmla lie siidsábbrest tu'mmjam, što äälgče jue'k'ked Räährepp –nõmmsaž räähciist.

Räährepp uu'det nákam persoo'ne le'be õhttsažkádda, koon tuejjumuš veä'k'kat saa'mi kōskksaž õhttsažtuái da suávâdvueđâst jie'llmõõžž.

Räähciist jurddân lij lee'd symbolân tõzz, što Lää'ddjânnam sä'mmla lie ju'n tuâl'jõžääi'jest ää'l-
jee'l

háiddam õhttsaž aa'sšeez räähast sagstõolee'l da pue'rmõs rä'tk'kumuužž ooccee'l.

Sää'mõhttsažká'dd tátt tän ciist veä'kka čuä'jtet, što sij õinn lie räähnarod.

Ciist täävtõsân lij pu'htted räämm oummui jeä'llma da lee'd tuõđštõs tõ'st, što reâuggmõš sää'mõhttsažká'dd ou'dde lij samai vääžnai.

Lää'ddjânnam sä'mmla tuäivva, što tát cistt veekk oudâs sää'mkulttuur da sää'mjie'llem tobddmõõžž mij jânnmest da što tõzz uu'det äärv.

.....

Tanja Sanila
Saa'mi oudooumaž

KATRILLI

- tanssi joka kuuluu
kulttuuriimme

Te'kstt: Tanja Sanila KUVAT: Mervi Karjalainen

*Sää'mka'dre' lij leämmaž saa'mid ju'n tuäl'jõžääi'j
Peäccmest õhtt siõrrâm- da ääi'jvää'zztemnaa'lin.*

*Ko noorõtte tä'lvvsiidid vää'zzted õhttsaž
skammpeei'vid, õhttii tõt viõkkšânji nu'tt oummid
ko še kulttuur.*

Peäggtet, što ka'dre' lij tuäl-aa puättam Peäccma Ruõššjânimest le'be Ka'rjilest joo'ttji mie'ldd. Alggveärlânji sää'nn lij franskk-kiõllsaž da ko kontrataa'nsid ta'nssješkuõ'tte Franskjânimest neelljõõggâst, kääččskuõ'tte taa'ns nõõmin quadrille le'be ka'dre'. Ka'dree'lest lie šõddâm aai'ji mie'ldd jee'resnallšem muttõõzz da sää'mka'dre' lij õhtt tõin.

Peäccmest tä'lvvsiidâst jâlsteen tä'lvkvudlõs ij leämmaž čuu't kõrr tuäj podd. Te'l õ'ne tõn mäta ruõkkum porrmõõžžid da kõõskâst hoiddu čiočkâr di no'rre puä'lddem-muõrid. Kauppreis še ku'lle tälvva. Tuäj luä'mest noorõ'tteš hää'skõõttâd jee'resnallšem ta'nss- da nue'rriõrivui'm. Ka'dre' leäi vääžnai vue'ss hää'skõõttmest. Evakkoääi'j mânja, ko sää'm jeälõ'tte kookkas kuei'mm kuei'msteez da jie'llem čââpp tä'lvvsiidin paa'zji, väjldõ'vve še ä'rbbvuõdla siõr mâ'te ka'dre'. Lekneen siõrrtääd jälteškuõ'tte kursi veäkka da õhttsaž kulttuurmaa'tkin Kuälõ'kķe.

Änn'jõžääi'j ka'dre' kooll Če'vetjääu'r škooul mätt'tõsplaa'ne da nääi't ä'rbbvuõtt serddai ooudârra odd puõlvvõõggid. Määimõs ee'jji ääi'j lie leämmaž še vuä'nkõs siõrrkuurs, koin lie tobstõõttâm ka'dree' siõrrmõ'sše. Siõrrjoouk lie joba nârrjam voddõõttâd. Tä'st šiõgg ouddmiärkkân lij Če'vetjääu'r vuu'd ka'dree' siõrrji joukk.

Saa'mi ka'dre'ljoukk luõ'sti "vie'sslõs jue'ljees" da voddõõdi ka'dree' siõree' linnte'mes inn – algmeerai musikkšõddmõõžžâst ee'jjest 2014 Aanrest. Siõrrjoukk leäi harjtõõllâm šõddmõõžž väaras čââpp äi'gğtaulin. Kuärgg leäi jõnn, ko puk mõõni läädna da joouk va'lddeš vie'sslõs miõlin vuâstta ä'brrâau'test, koon siõri jie jiiij ni ho'hssjam. Tännallšem "ro'ttjõõzz" läâ'zzte aa'sši tobddsen tuejjummuž da šõddmõš paa'zji märggssi mušttu, hâ't harjtõõzzin leäi čââpp äi'gğtaull ouddâl vä'lddšõddmõõžž da märggssi miõlâst leäi te'l-i tâ'lķ tõt heervtummuš. Tuâstt-a ni mõõnnâd õlmmsest voddõõttâd? Leä'sa puârast ve't tõt looppâst mõõni.

Ka'dree' miärktõs

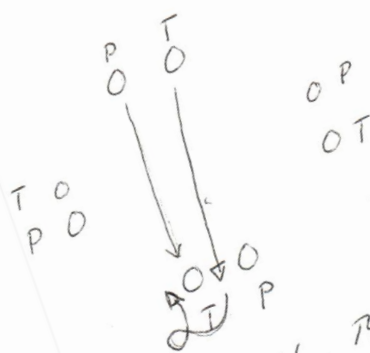
Ka'dre' leäi tuäl-aa tä'lvvsiidin luõvâspodd tâuuh, kää'tt noori oummid õhttsaž tuejjummša. Tõt leäi luândlaž nää'll vää'zzted ääi'j õõutsââ'jest da seämmast äâ'nned ä'lñn ä'rbbvuõdid, koid põõ'sti čõõdted tâ'lķ õõutsââ'jest. Tõn veäkka oummu to'bdde õ'httekuullmõõžž tobddi.

Jiõm vuei't lee'd vää'ldkani ou'dde änn'jõžääi'j õinn tâuujnee'i vaiggâdvuõd, koon määng puärsmeei kiõččlâ'ste da koon toobdât nõõmin õhttnažvuõtt. Tõt njääkk määngid põõrtid, ko oumaž puärasm da pirrõõtti oummu ju'n-a lie siirdõõttâm meädda le'be jäämmam. Mij jeä'p teänab laa've noorõõttâd õhttsaž tä'lvvsiidid, koin jie'le čââpp õhttsažjie'llem. Mij pi'rğgeep õhttu le'be aainâs änn'jõžõhttsažkâ'dd ainsmätt tõn, što jeä'p taarbâž väi'vveed jeärrsid. Mij historiast peäggtum määngnallšem saa'mi õhttsaž l aaul- da siõrrpodd, koid vuõrâsoummu še vuässõ'tte tä'lvvsiidin, lie pääccam mõõnnâmäigga. Aaibšep hie'lķeld, što nääi't ij teänab leäkku da äi'gğ lij mâ'te mottam vuä'mmvuõ'jjid da teädast vuäzzai nääi't lij-i. Väjldâ'ttep kuuitâg tõn tuõttää'sš, što hâ't ää'sš lie änn'jõžääi'j nääi't, tõt ij taarbâž lee'd loopplaž "jää'mmem" õhttsaž hää'skõõttmõ'sše. Hâ't vuäitcim jie'lled õhttu, mij taarbšep õhttsaž tuejjummuž. Tõt virksmätt da rääj mi'jjid staa'vuõd tobddi. Õhttsaž ä'rbbvuõdi tuõ'll'jummuš da oummi noorõõttmõš rä'jje mõõn-ne nâkam, koon joba tän peei'v õhttsažkâ'dd tâskkad.

KOHTTA KATRINH

I OSA

PARIT KASTAKKAIN, NYTÖ KUUL
 PARIN KESKEHTÄ JA KIERTÄ
 YMPÄRI PYÖRÄHTÄEN (D)
 YMPÄRI POIKA KÄVEHEE

II OSA
 P O T
 P O T

Hä't vuaitčim jie'lled õhttu, mij taarbšep õhttsaž tuejjummuž. Tõt virksmâtt da räajj mi'jjid staaivuõd tobddi. Õhttsaž ä'rbvuõdi tuõ'll'jummuš da oummi noorõõttmõš rä'jje mõõn-ne nâkam, koon joba tän peei'v õhttsažkâ'dd tâskkad. Tät ke'rjij lij õhtt vue'ss tän oudpeä'lnn peäggummšest. Põrggâp raajjâd õhttvuõdid tõid oummid, kook jälste mij âalda, leä'sa mänggsid nu'tt ku'kķen. Haa'leep čuä'jted, što kultuurâm jeäll kee'jjmie'ldd ääi'j mij kõõskâst, hä't jeä'p pâi leäkku jiiij kuõsktõõzzâst tøn pukid vuazzaid.

Ka'dre'l leäi õuddâl tõt, kää'tt mušt'ti mi'jjid tøn täär'kes na'zvaanâst, koon vie'kk da mie'lddâarram sä'ttep mättmešt tâskkeed. Tuäivvap, što tät ke'rjij oudd seämmanallšem õhttsaž pooddid pukid Ti'jjid, koi pääi'k vuäžžap se'rdded kultuurân tobddâmvuõd oudârâra. Mättjep vue'i'nned odđ čõõ'lmivui'm tõid vuä'mm tobddsid, u'vddep siõmmna "kaallšõs" ääi'jen õöldâsoomže da možât lue'šstep jiiijân e'pet ka'dree'l siõrrâd.

Te'kstt: Ritva Kytölä

Čeejuukkâmä'rbbvuött suäpp še ânn'jõžäigga

Čee lij leämmaž saa'mid ä'rbbvuödlânji pukin täärkmös julstök. Peäccmest čee ha'ñkkee kaupp-paai'kin di kálggkauppjöözzin. Lää'ssen čeeaannsid no'rre luâđast nu'tt talkksen ko še virksmõššân.

Čee ki'tte neelljast čiöčâm vuâra peei'vest, poorrâm õhttuöđâst še. Lie sârnnam, što sää'm jie poorrâm ni kooska čeetää. Jõs kue'ss pue'tte põ'rtte, samvaar tiuddõ'stte čeečaa'33in sõõrgab. Čee ju'kke tääu'jmõsân posliinâst rajjum čeenaa'ppin, joba čiöčâm koopp vuârast.

Čeein lie ta'rjjääm ee'jppooddi da põõ'zzi mie'ldd jee'resnallšem porrmõõžid. Kå'skk-kue'll leäi čeein täärkes porrmõš nu'tt mä'htt še lei'bb, kákk da kumppáz. Kå'skkvue'žž, kå'skkñjuhččâm, sä'lttkue'll, kri'nttel, káttlei'bbjummuž da kuu'rniki njää'ljste še čeein. Samvaar leäi mooččas kau'nn, ij-ga leäkku ni õõmäs, što sää'maumma lie tõõzz kauppmää'tkineez miõlstõõvvâm. Samvaarâst leäi symbol'laž miârktõs;

tõn pirr noorõ'tte na'zvaani- da kuõ'ssivui'm seä'brjed, präazkjed da mainstõõllâd kõskkneez.

Samvaar paakkeet iilivui'm. Tõin ki'tteš čeečää'33, koon vullu kooppid tõn oudpeä'l kraanâst. Jiõčč ka'rkkes čeeaanâs leäi siõm čei'nnkest samvaar ä'lnn. Čeeaanâz vullu ko'ppe čeečää'33 seäkk smaakk u'vded.

Čeejuukkâmä'rbbvuött lij leämmaž saa'mid pukin täärkmõs, tõnt ko lie sârnnam, što čeečei'nnkest tuõ'll'je mäâimõõzz räija, jõs oummu pää'mhšõ'vve.

Ää'rbbvuöđ meâlddsaz čee'estõõllâm suäpp še ânn'jõžäigga. Ko kue'ss e'stte pârdda, kaaggât fiin posliin-naa'ppid da jeä'med ta'rjjad čeeaanâz pää'rdest ištjid mooččas čei'nnkest. Puõ'lli čää'33 vää'ldet samvaarâst. Mode'rnn sää'mpiârri pää'rd-est čeein vuei'tet ta'rjjeed há't mâka puä33- le'be lue'msäähg.

Tuõddri Pee'rel

Darja da Boris.

TE'KSTT: IRJA JEFREMOFF

Njeä'llem Pää'ss Koummöhttsažvuod da Treeffan Peäccamnee'kk ceerkav ee'jj 2014 pääznej öhttvuodäst Lappi ortodookslaš sie'brkkä'dd luovti Njeä'llmest Dä'rjj-tääl rajlminees Sää'mkulttuurfo'ndde. Njeä'llem da Keväjääu'r vuu'd saa'min lie vuårdmööžž Sää'mkulttuurfo'ndde, kook kue'skkä Dä'rjj-tääl äänmööžž pue'ttiäi'jest. Sää'm tuäivva, što tääläst šadd jie'lli sää'mkulttuur tuäimmjem- da čuä'jtööllämpäi'kk jeä'rben Aanarjääu'r sauippeä'lnn jälsteei saa'mi taarbid.

Dä'rjj šööddi Suö'nn'jlest 10.4.1906 l'lep (Rämman l'lep le'be U'cc l'lep) da Ääjjaz Sverloff piärja. Dä'rjj leäi piärr o'dinakai nijdd, tönt ko suu villj kooddčöödi nuorr oumžen. Nuub'bb jönn vääin diött Dä'rjj öolgi kue'dded šäddpäi'kes ööutsää'jest puärrsines da jee'res suö'nn'jlööžživui'm. Ko son maa'cci evakkomää'tkest, Dä'rjj aazzöödi köskkäiggsänji puärrsines Lättčuökku kuäņgsa, Rää'sskuölbna. Kuhttu puär-raz ja'mme čähčča 1947.

l'lep, Ääjjaz da Dä'rjj Sverloff pä'jppäi'ksteez Pä'jj-Äkkjääu'rest, Suö'nn'jlest

Boris Jefremoff leäi Maria da Anisim Jefremooff puärrsummus ä'lög, kää'tt leäi šööddäm Peäccam siidäst 24.4.1904. Su'st le'jje puärrsab vuä'bb Marina da nuörab villj Anton. E'čč jaa'mi ko Boris leäi 3-äksaž da Anton 1-äksaž. Jeä'nn Maria näittlöödi mäņņa Nikolai Titooffin da siirdčöödi Pööžž-si'jdde, leä'sa ää'lj pa'cce jälsted Lapinkylä-si'jdde. Boris-pää'r'nest šööddi puäzsooumaž, leä'sa Anton-pä'rnn mööni pä'lkküöjju.

Ko Dä'rjj puärrsmi, son vuässöödi pi'rögummuž ha'ņkkummša. Son leäi 1930-lääggast kie'sstuäjjast Peäccam namstär kue'sspöörtäst. Vuästi Boris leäi ju'n te'l vuämmšam mooččäs Suö'nn'jel siid niöd. Nuub'bb jönn vääin diött kuhttu ö'lögge kue'dded šäddpäi'keez. Ko le'jje mäccam evakkomää'tkest Vuäddmäddast, vuäzžai Dä'rjj puärrsines köskkäiggsaž pöört Rää'sskuölbnnest, Lättjoogg kuäņgses. To'ben Boris jie'li kööččmen Dää'rj ä'rbbvuödi mie'ldd. Dä'rjj da Boris näittlö'tte njuhččmannu 15. peei'v 1947.

Kuhttu, nu'tt Dä'rjj ko še Boris, le'jje pä'jjel 40-äksa, ko näittlö'tte. Suännaid jie šööddäm päärna. Boriizz villj Anton raaji suännaid sää'mpöört Njeä'llma. Tääl leäi vuöššän sää'mtääl, leä'sa tön nu'tteš mäņņa mäddha'ņkkeemtäällan. Saa'mi tön poddšaž oudooumaž, Dää'rj ruätt Jäakk Sverloff nöömii tääl jeä'med mie'ldd: Dä'rjj-tääl, reki'ssternâamar 50, Paaččjoogg siidd. Dää'rjest da Boriizzäst le'jje siömmna puöccu da saauz, da suäna ši'lle še kue'l. Boris leäi še mätam ääi'j raajjmen Paaččjoogg viökkstroitel.

Ödđkaallâz Rää'sskuölbnnest.

Dää'rj da Boriizz pöört Njeä'llmest leäi päi äävai nu'tt ruädiid da na'zvaanid ko še jākksab kuö'ssid. Ko Če'vetjaurra aazztum suö'nn'jlööžž kö'll'je Ä'vvest le'be Njeä'llmest, leäi Dää'rj da Boriizz pöört mäņnggsi kräätņös innsää'jj. Ruädi da oudlōs sijddnee'kki lää'ssen Dää'rjest da Boriizzäst le'jje na'zvaan juö'kkä'rnn Lää'ddjännmest, nuorr da vuä'mm oummu. Dä'rjj leäi tu'tkkēe'ji toobdäs, kee'rjtee'ji da sniimmji miöllsaž oumaž. Son mainstj jie'llmes pirr nu'tt Suö'nn'jlest ko še Njeä'llmest. Suenjel-kee'rj snimldöögğast son čuä'jti kuö'ssid nuörrvuod viöggees, ko son leäi vue'lögğmen viilljines da na'zvaanines Pä'jjnamstrest Suö'nn'jla tiudd, lo'sses rä'sšn sie'ljest. Mä'tkk leäi nu'tt 60 kilomettred.

Dä'rjj da Boris le'jje kuhttu leu'ddčie'pp. Dä'rjj siltii še kää'dded sää'mräänaid da leäi leämmaž čuä'jte'mmen tön tääid He'lss-nest Seura-suäll'jest ööutsää'jest suö'nn'jlōš Näskk Moshnikooffin. Rään kää'ddem lij fi'limmjum aalgäst lo'ppe. Jie'nnes kää'ddem rään Dä'rjj seeilti kaallšōs ä'rbbnes jie'llmes loopp räjja. Miärkteei ä'rbb leäi še vuä'mm, mooččäs, posliinäst rajjum čeenä'pp. Tön Dä'rjj leäi vaajtam vaaccivui'm Peäccam namstär manaahäst, ko son leäi tuäjast Pä'jjnamstrest.

Dää'rj da Boriizz pöörtäst kö'll'je še jee'res ärvvkue'ss tu'tkkēe'ji da kee'rjtee'ji lää'ssen. Suälčio'ljest Perusyhtymä pöört jeä'mdööššäm Saimi Luoma puu'ti täujja Dää'rj ärra ärvvkuö'ssees, jm. Lää'ddjännmest kö'll'jam Tsekkoslovakia älggmini'stter.

Boris jaa'mi vai'gğes puözžalm diött kie'ssmannust 1978. Ko Dä'rjj jälsti öhttu mätam poodd, son siirdčöödi Korkea-Männikkö-puärrsipö'rte Ä'vvla. Son jaa'mi Ä'vvel tiörväsuö'ttköösközzäst kie'ssmannust 1989. Dä'rjj da Boris le'jje testame'ntjam pöörtäst da puk jeällmööžžaz Lappi ortodookslaš sie'brkkädda.

Ij ni kuäbbaž piässäm teänab jeällööččäd šäddpäi'ksteez vääin mäņņa. Ko kidđlää'dd – tohti, njuuč da čuönnju – ki'rde kiidi Njeä'llem siid pä'jjel Suö'nn'jel ärra, kääččai Dä'rjj töid loo'ddi jionid jiuužee'l da leu'ddjee'l: "Viikkäd tiörv'vuöđään pö'rte Pä'jj-Äkkjaurra... čähčča tääig e'pet ke'rdded mušttled, mä'htt to'ben jeä'let..."

Darja Jefremoff, o.s. Sverloff 10.04.1906 - 10.06.1989
Boris Jefremoff 24.04.1904 - 15.06.1978

LEI'BBVÄÄ'RR

TE'KSTT: SATU MOSHNIKOFF

Peäccmest lij vää'rr, koon nõmm lij Lei'bbvää'rr. Tä'st mainstet, što mä'htt töt vuäžžai nõõmäs.

Leäi leäi mätam sä'mmlaž, samai vääivaš sä'mmlaž. Ōōut peei'v son mõõni Käällamjoogg riddu tän vää'rr vue'lnn. Jooggäst son kaauni jōnn skää'lžž, koonn se'st le'jje kooum mooččas ciimciķ. Pue'rr miōlin son piiji tōn päai'ķ miōllses da vōl ääušain čuo'ppi peacca miārķ. De sä'mmlaž tu'mmai, što täin kooumin ciimķivui'm son vuäžči nokk leei'b suu loopp jie'llm väaras.

Teä töt sä'mmlaž vuō'lji caar ārra, što son su'nne ciimķees viiggči. Lāša caar pōōrtāst kääzzaķ ij lue'st suu caar ārra. Emansa te'l ko son uu'di ōōut ciimciķ kääzzka, töt luōšti suu sizz. A ouddāl ko son piāzzi caarr ārra, su'st fe'rttai u'vded vōl nuu'bb ciimciķ nuu'bb kääzzka.

Tān mātņa sä'mmlast leäi pāi ōōtt ciimciķ, ko son määimōsān piāzzi samai caarr luzz.

Caar vaa'ldi tōn ciimciķ de piiji tōn siōm tiiska ool, ko'st töt aa'lji jooreed. Mä'htt leežž caarr arvvi, što sä'mmlast le'jje leām jeānab ciimckid. Son mie'rrii, što kääzzaķ ā'lģģe u'vded määust tōid ciimckid, koid sij le'jje sä'mmlast ānnstam.

De caarr täättai tie'tted, što māid sä'mmlaž raauki ciimķees vuāstta. "A, jōm tiōd muuda raukkād, ko pāi vuäžčem leei'b loopp jie'llman väaras," cie'lķi sä'mmlaž.

Caarr lāppii su'nne muā'dd čuu'ķķid kää'llid da mie'rrii vōl, što oummu ā'lģģe viikkād sä'mmla kuāttses pāārĥāā'din.

Kāā'llivui'm sä'mmlaž vuäžžai vuā'stted nokk leei'b loopp jie'llmes.

Tōnt töt vää'rr vuäžžai nõmmān Lei'bbvää'rr.

PÄSKKSIÖRR | PAASKOPELI

Pikalõs

Siõrâst lie mængg le'be kue'htt siõrri. Pääsk lie čioġġâr.

Siõrri väldd kuä'mmer tiud pääskaid da käämad tõiđ õuddses. Pääsk, kookk lie jue'leez â'lnn, priimat. Pääsk, kookk lie kävväd, jeät priimmu puäġġjen. Pääsk, kookk lie ceaggad, lie oummu. Pääsk â'lġġe la'skġeed. Ķeä'st lie jäänmõsân pääsk, tõt-i lij vuäittam siõr da lij suurmõs puäġġoوماž. Jõnn tääu't lie jierj da ääld, siõm tääu't lie vue'zz. Jee'res pääsk lie saan lebe Ķe'r-res da lââssen vuäitt leed veäl haarai.

Pääskain âlgg vuäġġad räidd, saani ou'dde jie'rjid da oummu. Ķe'rres ou'dde õhtt puäġġ da ouوماž.

Poroerotus

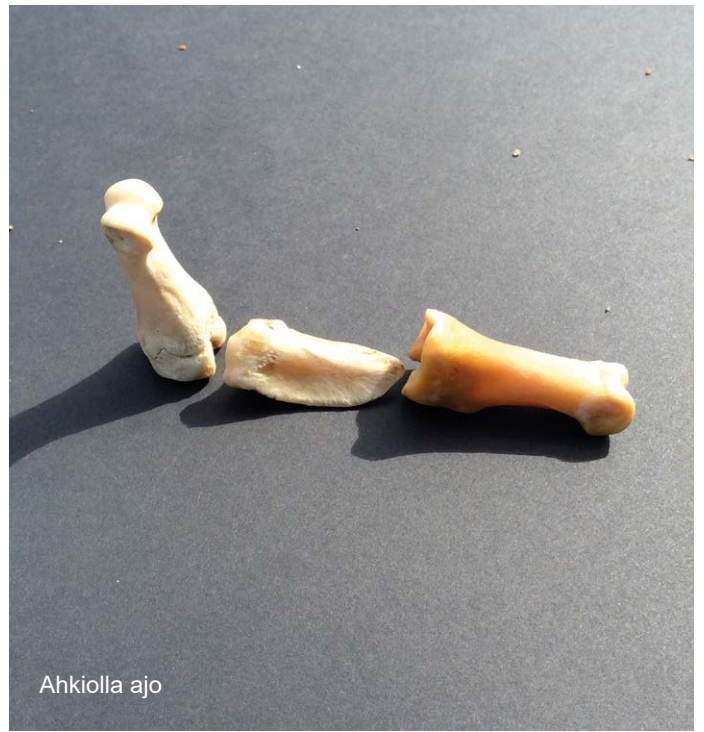
Pelaajia täytyy olla vähintään kaksi. Pelinappuloina on poron koparaluut.

Pelaaja vuorollaan ottaa kouralliset paaskoja ja pudottaa ne pelialustalle. Seuraavaksi pelaaja katsoo oikein päin olevat paaskot. (katso kuvat) Pelaaja kerää oikeinpäin olevat paaskot ja laittaa ne omaan tokkaan. Pelissä on porojen lisäksi myös saneja, ahkioita ja ukkoja. Pelissä voi olla myös ajokeppejä. Pelissä pitää rakentaa kulkupeli johon kuuluu myös poro ja ukko. (katso kuvat) Kun kaikki pelinappulat on kerätty, katsotaan kuka saa kasattua komeimman raidon. Jos kukaan pelaajista ei saa kerättyä kokonaista raitoa, verrataan porojen lukumäärää. Isommat paaskot on härkiä ja vaatimia ja pienet ovat vasoja. (katso kuvat) Ja näin selviää, kuka on suurin poromies.

Vuäppõõzz lie valddum:

(c) U'cc saa'mi siõrrämġeerjaž, SAA'MI NUE'TT

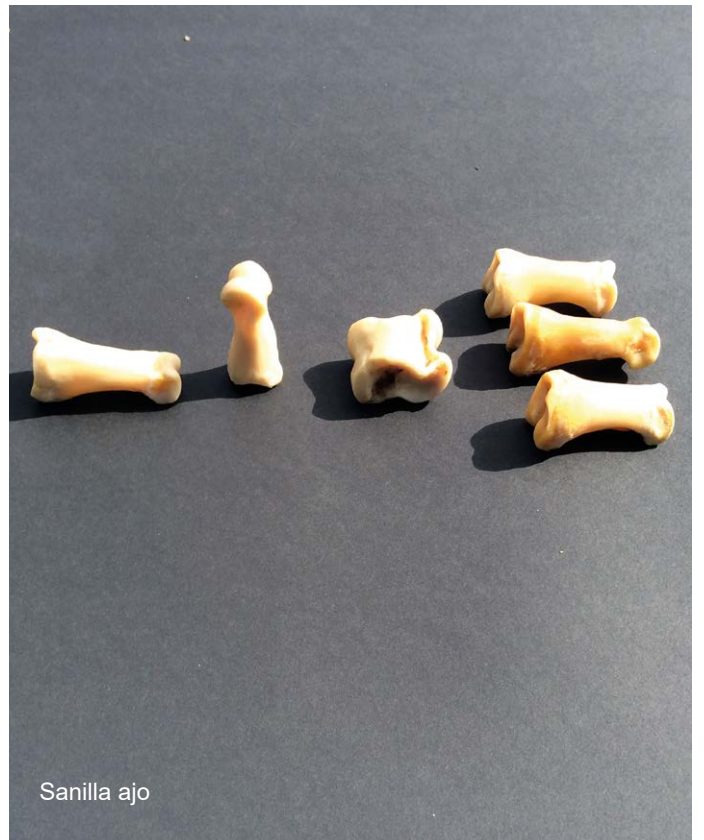
Katri Fofonoff, Matleena Fofonoff: Öhtt ee'ġġ O'Issee da Säälla mie'ldd

Ahkiolla ajo

oikella oikeinpäin,
ylhäältä alas:
poro,
sani,
ukko,
ahkio,

Sanilla ajo

raito, ahkiolla ajo

Mainnâz Suõ'nn'jlest Če'vetjaurra

TE'KSTT: NATALIA MAGNANI

Nuõrtsä'mmla mõõnte Peäccmest põõrteez, kook pa'cce oõđ raaj nuu'bb peälla. Sij jeälo'tte nuu'bbnallšem jânma ko mõõn sij kuõ'dde mä'ηηlasas. Ko äalgpeältsaž keäčč arkiivi snimldõõggid, täk kue'htt pääi'k jie možat kuõsttu nu'tt jee'resnallšmen. Leä'sa Suõ'nn'jlest Če'vetjaurra siirdčõõttâm oummu jouddu kue'doed määd, kää'tt leäi pivvlab da šäddai; määd, ko'st pie'zzid lo'htte njuõlggäab da kiõlggäab pie'zzest määd, ko'st mää'l koolgte kõssäb suõ'jjin.

Määdd da čaa'z3i lââ'ssen mõõnteš še kuest'te'temes teäd. Toobdâs jääu'rid da tuõddri keäinaid to'bdde. Tiõ'tte, koozz mõõnnâd kue'lšee'lled, koozz čuâvvd puõccuid, ko'st uussâd muõ'rjid da kuõbbrid. Mä'htt jie'lled mäadd äi'gõgtaaul mie'ldd. Mõõntum šâddpäi'k sââ'jest leäi ođđ sââ'jj, koon õlgi mättjed tobddâd, ođđ sââ'jj, kââ'tt taarbši ođđ nõõmid da mooštaid. Siõmmnai siõmmnai oummu mättje tobddâd ođđ kue'llpaai'kid, puõccui palggâz da mue'rjjsââidõõzzid. Ođđ mäaddast aa'lji šõddâd oummui jiiijâz mädd.

Mâtam puäz3ooumaž ašttõõli, mä'htt tâ'rvvpaar õ'ne žaarkõõv hâiddmest, ko son leäi päarnaž Če'vetjäu'rest. Tâ'rvvčää'lm kuäskte kiuggân ool nu'tt, što haajj leävni obb põ'rte. Tõin hoi'ddje da cõõggõ'tte kõõvid. Õ'htešt son leäi leämmaž ee'jjines reeddast puä'lddmen tââ'rv võnnsi väaras, ko suu äkk leäi vue'čcõõvvâm. Äkk leäi raukkâm suännaid šeä'steted tâ'rvvčää'z3. Suâna pue'ldde pie'ccsuõ'bddi varppâl se'st mäadd vue'linn, da vuõššân tâ'rvvčää'cc koolgi âalgas ouddâl ko tâ'rvv koolgškuõ'di varpplest. Pä'rnn ruõkki tâ'rvvčää'z3 plastiksa'ppkani'stra. Äkk täälkai vue'čcõõzzâs tâ'rvvčää'z3in, da tän le'jje še dâhttar ho'hssjam mânja. Mâtam oummu mo'ste, mä'htt tââ'rvvest valmšte auddjid siivâlm hâiddmõ'sše. Suõ'nn'jlest šõddâm neezzan ašttõõli, što mättmešt sue'rvest leäi nu'tt jânnai tâ'rvv, što suä'rvv leäi miälggâd viskkâd. Tââ'rv määng äâ'hnem-meä'r čuä'jte'že vuä'mm säâ'hnvâjjaz tuõttân: "Jõs jie tâ'rvv, vei'nn da säu'nn vie'kket, de kõõv diõtt oumaž kâ'ddstâäll."

Muõtt sodd tâ'vven še juõ'kk ku'kes tää'lv mânja pä'ljsmee'l mõõni cõõuõ čuõ'mmjõõzzid da joonjid, da te'l pie'z3 da sue'jj vuäddaz valmštõõdškuä'tte iinnte'mes i'ne. Mää'l kolggmõš sue'jjest täss'saž ryytmin lij mä'te jõskk musikk. Čuõ'mmjõõzzid lie to'lcjam da sie'jjtam maa'llin, da nu'tt pä'jjelekksa mue'rj jâattam smakk lij temnam nu'tt, što jie leäkku taarbšam säähhar. Ku'kes tää'lv mânja mänggaz lie njuäđđam porrmõš- da vitamiinvää'n diõtt. Sij viõkkšme juuggee'l čuõ'mmjõš-mää'lljulstõõgg da pooree'l puõ'i'dd kue'l. Mânja tõn sij vue'dde kuu'kk.

Siirdõõttâm Suõ'nn'jlest Če'vetjäu'ra miärkšõõvi teivmõõzzid, ij tâ'lk ođđ pirrõõz, leä'sa še ođđ oummi- da riikk stroi'ttlivui'm. Toullam (tuu'lin puä'lddem) õ'ne kuu'kk čuâccmõõž hâiddma, ouddmiärkkân päâ'nn- le'be pe'lljkõ'ppe. Mâtam neezzan ašttâäll: "Ko dâhttar jââ'dškuõ'tte Če'vetjäu'rest, sij kiõ'ldde toullam. Mânja eman lie tu'tkkääm tõn jâänab da lie tuõttâm, što saa'mi toullamsââ'j lie leämmaž seämma ko Kiina oummui akupunktiosââ'j."

Seämma puäz3ooumaž, kââ'tt hâaidai ääkkas tâ'rvvčää'z3in, mušttal što leäi muõkkšõõvvâm kuu'd- le'be čiččâmâkksi'žžen samai kõrr päâ'nnkõõv diõtt. Mâtmin puärrsab neezznin leäi tu'vllšnâpp, da sij le'jje poonnjâm da tu'tkkääm suu sie'lj, što le'jje kaunnâd čue'ccemčää'lm. Ko le'jje kaunnâm vuõigg sââ'j, sij le'jje piijjâm tuu'l siõm ska'rrji reäggaz sizz da puälltam tuu'l.

Åaum päaggast da mušttal, što leäi nu'tt suõrggnam, što suu päâ'nnkõpp jõõski koll'je'mest. Ko son mõõni škoou'le Če'vetjäu'ra da jâlsti aaztõkõpõõrtâst, leäi aaztõkõpõõrthoi'ddjeei vuäinnam sie'lj toullamsõõ'jid da päkkam jõskkâd näkam hâaid. Åaum kâdd, što piärru puärrsivui'm le'jje mainstam ää'sš diõtt, ko mânja tõn le'jje jõskkâm toullmest, da siõmmnai siõmmnai änn'jõžäiggsaž tälkam, mä'te aspiriin, leäi ko'rvväm toullam. Mâtam nuõr le'jje še jiiij keälldõõttâm toullmest. Mâtam neezzan moštt, mä'htt jie'nnes leäi kâittam hâiddad suu čuõ'cci pee'llj tuu'lin pue'ldee'l. Son leäi reäkkam da äuvvam, poka jie'nnes leäi toottâm tâ'lk piijjâd pombbâl suu pellja. Määimõsân pe'llj leäi puärnam, leä'sa tõt pii'sti kuu'kk

Šââddai da čâänai lââ'ssen še jee'res jie'lii aa'sšid lie äânnam pirrõõzzâst puõz3imi hâiddmõ'sše: "Kootkmiõut kootkeesvui'm kuäivvu tuõlddi čäcca. Ki'tte siõmmna da tõn mânja vullu ouddmiärkkân staamp sizz. Tâ'lles ko čää'cc leäi čuäçkkam nu'tt, što tõt ij puälddam lee'sk, seä'lõgõčue'cci oumaž iišti čäcca. Suu ool liävtte veäl räân, što paakkâsvuõtt seelci nu'tt kuu'kk ko mäâzna." Tâ'st le'jje tâ'lk muä'dd mainnâz määngi mainnsi jookkâst, kook mušttle oummui õhtvuõđâst sij pirrõõtti maddu. Olžvuei'vid ki'tteš da õ'neš auddjen ouddmiärkkân jue'lõgõ- da seä'lõgõčue'ccma, liiun'j ki'tteš da paar vuõinee'l hoidduš čõddi čue'ccmid, da le'jje veäl määng jee'res kuânst. Juõ'kk piärrjest lie jiiijâz mainnâz. Nu'tt mä'htt mädd oudd jie'llem oummid, oummu ou'dde maddu jie'llem täi mainnsivui'm.

Saa'mi kulttuur lij jie'lii kulttuur. Hâ't evakkomätkka vue'lõgõem Suõ'nn'jlest miärkšõõvi tiõrvâsvuõttõpõõrt da hiälpab piässâm kaaupid, mänggaz käu'nne ođđ vuõ'jjid šââddai ja muõ'rji äâ'nnma. Ouddmiärkkân tuu'l äâ'net še muõi ko tâ'lk čee ko'rvvee'jen. Oummu jâ'tte õinn ođđ pälggsin da käu'nne ođđ pirrõõz šââddaid. Šââddaid, koid jie možât äânnam Suõ'nn'jlest, kook jie možât to'ben šõddâm, leä'sa koi pirr äâ'n šâ'dde ođđ mainnâz. Huõlkani tõ'st, ä'ne-a oummu äü'kken šââddaid avi jie, ođđ puõlvvõõgg lie šõddâm tobddâd Če'vetjäu'r luäđ šõddmeez rä'jest. Seämmast ko lie šõddâm tie'tted da tobddâd ođđ mäadd, ä'rbvuõđla juurčemvue'jj lie serddam vuä'mm päi'kest ođđ päikka. Luäđast fe'rtai vä'z3ed jõskksânji, ij vuäz3 heämmeed luäđ, ij vuäz3 vä'ldded mäaddast huõlte'mes naa'lin. Tõnt ekka, ko kõskkiinn pei'vv päšt, Če'vetjäu'rr lij räühlös sââ'j, ko'st põõrt da luätt vuä'dde palddlõõžzi jääu'ri reeddain.

Mon leäm puättam Če'vetjäu'ra mõõni kie'zz , da leäm lojntam tän päi'kest. Mon mätt'tõõđam Cambridge-universitee'ttast da leäm raajjimen tu'tkkumuuzž raa'zzi da luäđ pirr. Pietari lij muu šõddämpäi'kk, leä'sa mon jâlstim New York -gâarad âalda. Mon leäm mättjam, što ä'rbteäđ ij vuei't täujja čõlgeed saa'nivui'm Ton õõlgak jâlsted vuu'dest, što fi'ttjak tõn.
Natalia .M